

УДК 327:314.113(485):[314.151.3–054.73:061.1ЄС

**ШВЕЦЬКА МІГРАЦІЙНА ПОЛІТИКА
В КОНТЕКСТІ МІГРАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ ЄС
SWEDISH MIGRATION POLICY IN THE
CONTEXT OF THE EU MIGRATION POLICY**

Сичов В. В.,

аспірант кафедри міжнародних відносин і дипломатичної служби факультету міжнародних відносин, Львівський національний університет ім. Івана Франка (Львів, Україна), e-mail: mr.victorsychov@gmail.com

Sychov V. V.,

PhD student of the Department of International Relations and Diplomatic Services Faculty of International Relations, Ivan Franko National University of Lviv, (Ukraine, Lviv), e-mail: mr.victorsychov@gmail.com

Висвітлено історичні етапи формування спільної міграційної політики Європейського Союзу, її сучасний стан та ключові проблеми, з якими зіштовхнувся європейські країни під час реалізації міграційної політики в період міграційної кризи в ЄС. Підкреслено, що так звана політика «відкритих дверей» Швеції стала невід'ємною частиною зовнішньополітичного курсу Швеції і є обумовлена низкою історичних, політичних і релігійних чинників. Сучасна імміграційна модель має історичне підґрунтя, а саме сукупність багатого імміграційного досвіду минулих років з давньою традицією надання притулку політичним і військовим біженцям. Досліджено проблеми, з якими зіштовхнувся шведський уряд під час реалізації імміграційної політики. Досліджено проблеми трудової інтеграції іммігрантів та ключові спірні питання, що виникають в ході реалізації міграційної політики Швеції на сучасному етапі.

Ключові слова: міграційна політика, Європейський Союз, Швеція, міграційна криза, біженці.

The historical stages of the formation of the EU migration policy, its current state and key problems encountered by European countries governments during the implementation of the migration policy during the migration crisis in the EU are covered. It is emphasized that the so-called «open door» policy of Sweden has become an integral part of Sweden's foreign policy and is due to a number of historical, political and religious factors. The modern immigration model has a historical background, namely a collection of rich immigration experiences of past years with the long tradition of providing asylum to political and military refugees. The problems encountered by the Swedish government during the implementation of the immigration policy are investigated. The problems of labour integration of immigrants and the main controversial issues that arise during the implementation of the migration policy of Sweden at the present stage are investigated.

Keywords: migration policy, European Union, Sweden, migration crisis, refugees.

Постановка проблеми. На сьогоднішній день міграційні процеси стали невід'ємною частиною життя більшості країн світу. Кількість країн які відчувають значний вплив міграційних процесів невинно зростає. Це пов'язано з низкою факторів, перш за все з політичними, безпековими та соціально-економічними. Міграція впливає не лише на людей, які є учасниками процесу переселення, але й на територію виїзду та й на регіон, до якого мігрують. Тому особливо важливим є вивчення даного явища не тільки на глобальному але й на регіональному рівні. Зокрема, протягом останніх років європейські країни зіштовхнулися з низкою проблем, пов'язаних із значним потоком мігрантів (так звана «міграційна криза»). Сьогодні міграційна політика є одним з найважливіших чинників забезпечення національної безпеки держав Європейського Союзу, що, безперечно, є одним з

найважливіших інтересів більшості країн членів. Саме тому значна робота відбувається в напрямі вироблення виваженої міграційної політики, від якої буде залежати соціальне економічне та політичне процвітання у суспільстві. Адже саме від виваженої міграційної політики залежить політична, економічна та соціальна стабільність у суспільстві і саме на основі соціально-економічних показників розвитку країни можна оцінювати силу чи слабкість окремої держави як європейської спільноти зокрема, так і світу загалом. У зв'язку із активізацією міграційних процесів та впливом біженців у Європу загострюються проблеми, пов'язані із подальшим соціально-економічним розвитком держав та стабільністю їх політичних систем. На сьогоднішній день міграційна політика Швеції вважається однією з найліберальніших серед інших країн-учасниць Європейського Союзу. У 2015 році на піку міграційної кризи в країну прибуло 163 000 тисячі осіб, а також рекордне число неповнолітніх без супроводу, внаслідок чого невелика за територією Швеція посіла перше місце за кількістю біженців на душу населення.

Аналіз досліджень і публікацій. Процесам міграції в європейській науці були присвячені праці багатьох науковців як зарубіжних так і українських. Слід згадати, зокрема науковий доробок, Й. Мольєр-Ботангата Д. Пападеміріу «Міграційна система: порівняльний аналіз та тематичні дослідження», А. Фавелла і А. Геддеса, які досліджували проблематику європейської інтеграції та імміграції з точки зору національних держав. Питання, пов'язані з міграційною політикою, розглядалися вітчизняними дослідниками, зокрема, Н. Антонюк, О. Бабенком, В. Копійкою, М. Микієвичем, М. Мальським, О. Краєвською, Б. Парахонським, В. Посельським та ін. Незважаючи на значну кількість досліджень присвяченим міграційній політиці ЄС та окремих держав, міграційна політика Швеції допоки залишається однією із малодосліджених у вітчизняній науці.

Виклад основного матеріалу дослідження. Ще на початку ХХ ст. Уряди європейських країн намагалися всіляко обмежувати імміграційні потоки, які могли істотно порушити традиційний для їхніх суспільств расово-етнічний і, відповідно, культурно-цивілізаційний баланс. Однак після Першої та особливо Другої світових війн ситуація дещо змінилася. Країни Західної Європи розчинили двері для масової міграції представників своїх колишніх колоній, що експортували дешеvu робочу силу та займали ті економічні ніші, яких уникали представники корінного населення (хімічна промисловість, комунальне господарство) сільське господарство, сфера обслуговування тощо). Сучасну міграційну політику можна розглядати у світовому, регіональному і національному контекстах. На світовому та регіональному рівнях вона проявляється в діяльності міжнародних організацій, перш за все в документах і рекомендаціях ООН, МОП і МОМ. Окрім того, на регіональному рівні може йтися про міграційну політику інтеграційних об'єднань на зразок ЄС. На національному рівні міграційна

політика представлена національною політикою держав, які здійснюють її з урахуванням сучасних масштабів, напрямів і особливостей переміщення населення між країнами, а також соціально-економічних наслідків міграції.

Уже під час створення шістьма західно-європейськими країнами Спільного ринку передбачався вільний рух робітників в інтересах економічного розвитку. Гарантії свободи пересування робочої сили зафіксувала Паризька угода (1952) про створення Європейського співтовариства вугілля та сталі, а також два Римські договори, завдяки яким було створено Європейське співтовариство з атомної енергії та Європейське економічне співтовариство (1957) [2].

Базовим документом, який офіційно закріпив положення щодо питань міграції в ЄС, є Маастрихтський договір (1992 р.). Однією з його передумов, було підписання у 1985 р. договору в замку Шенген у Люксембурзі між урядами країн Бенілюксу, Федеративною Республікою Німеччиною і Французькою Республікою. Значним кроком у формуванні єдиного європейського міграційного простору було створення шенгенської зони, основою якої стало підписання 19 червня 1990 року Конвенції про застосування Шенгенської угоди, що набрала чинності 26 березня 1995 року спочатку для семи країн ЄС (Бельгія, Іспанія, Люксембург, Нідерланди, Німеччина, Португалія, Франція), трохи згодом для Данії, Швеції та Фінляндії. 1996 р. Норвегія та Ісландія, які не були членами ЄС, уклали з приводу своєї участі у домовленостях спеціальні угоди. 1997 р. до Шенгенських угод приєднались Італія, Австрія та Греція. В результаті розширення ЄС Шенгенський клуб поступово поповнювався новими країнами-членами. Найважливішою нормою Конвенції стала ст.2, що передбачила пересування громадян через кордони країн-учасниць Угоди (країни Шенгена) без прикордонного контролю. Вже червні 1997 р. європейським вищим керівництвом був прийнятий Амстердамський договір, основна мета якого полягала в тому, щоб підготувати ЄС до потенційних проблем, які принесуть з собою наступні хвилі розширення. [3, с.134]. Новим було те, що Амстердамська угода містила положення, яке дозволяло ЄС приймати обов'язкове для країн-членів законодавство в міграційній сфері. У жовтні 1999 р. на саміті у Тампері (Фінляндія) голови держав ЄС домовилися про реалізацію Амстердамської угоди, зокрема, у сфері імміграції та притулку. Було схвалено спеціальну програму, де накреслено кінцеві та короткотермінові, на п'ять років, цілі щодо створення спільної системи регулювання міграцій в ЄС. А Лісабонський договір, прийнятий у 2007 р., значно розширив повноваження інституцій ЄС у сфері міграційної політики [6].

У 2008 р. Єврокомісія проаналізувала міграційну ситуацію в Європі початку XXI століття та підбила підсумки першого етапу формування міграційної політики ЄС. Було сформульовано принципи імміграційної політики ЄС, що водночас є й основними напрямками діяльності в міграційній

сфері, накреслені необхідні заходи та засоби їх реалізації [8].

На саміті в Брюсселі у жовтні 2008 р. був схвалений главами держав-членів Європейський пакт про імміграцію та притулок, який не є юридично обов'язковим, проте закріплює низку політичних домовленостей між країнами ЄС щодо регулювання міграційних процесів [9].

Найважливішою частиною сучасної міграційної політики ЄС є інтенсифікація боротьби з нелегальною міграцією; підтримка і стимулювання легальної міграції; позиціонування міграції як важливого елемента відносин ЄС з країнами походження і транзиту мігрантів; інтеграція постійно проживаючих мігрантів в суспільство приймаючої держави-члена ЄС.

2015 рік став переломним як для реалізації міграційної політики так і для ЄС загалом. Європейська міграційна криза 2015 року стала гуманітарною катастрофою, викликаною масовим напливом мігрантів у Європу з охоплених війнами країн Африки і Близького Сходу. Єврокомісар з питань розширення та добросусідства Йоганнес Ган стверджував, що на середину вересня 2015 число мігрантів стало найбільшим в історії людства. За 7 місяців 2015 року в Європу прибуло більше 300 тисяч мігрантів, з них понад 100 тисяч – у липні. Відсутність прозорих правил прийому та неконтрольоване переміщення біженців призвело до численних людських жертв на шляху до Європи та в Європі: за перші 5 місяців року в Середземному морі потонули понад 1800 мігрантів – у 20 разів більше, ніж за той самий період минулого року.

З початком європейської міграційної кризи окремі країни ЄС стали відчувати надмірний тиск на свої кордони, адже деякі держави, що формують зовнішні кордони ЄС, припинили реєстрацію через неможливість прийняти відповідної кількості біженців. Міграційна політика Євросоюзу щодо біженців регулюється Дублінськими угодами, які напрацьовувалися в 3 етапи, трансформуючись і вдосконалюючись. Згідно з Дублін–I, рішення про надання притулку розглядає країна ЄС, до якої шукач прибув вперше. Але виконання цього Дублінського припису виявилось неможливим, адже всіміграційне навантаження лягло на прикордонні держави, куди біженці прибувають вперше. Дублін–II передбачив, що статус біженця можуть надавати держави, з якими шукач має сталі зв'язки, наприклад родинні, і може їх довести. Пізніше, згідно з рішенням Європейського суду з прав людини у 2013 році (імплементованого як Дублін–III), треті країни набули права розглядати питання про надання статусу біженця, якщо у справі присутні культурні зв'язки шукача притулку з цими державами. Проте так чи інакше Дублінські угоди залишаються політичним компромісом країн-членів ЄС, а не інструментом, який дав можливість урівноважити розподіл величезної кількості мігрантів [4].

Для вирішення міграційної кризи Європейський парламент схвалив план голови Європейської Комісії про введення квот на прийом біженців. Європейська Комісія вже давно наполягала на тому, щоб

запровадити обов'язкові квоти з розподілу біженців – відповідно до розміру ВВП і кількості населення тієї чи іншої країни. Однак у підсумку через спротив окремих країн-членів ЄС (Великої Британії, Данії та східноєвропейських держав) обов'язкові квоти так і не були затверджені, було вирішено проводити добровільний розподіл мігрантів.

Ці та інші проблеми у сфері сучасної міграційної політики роблять питання про проведення ефективної міграційно-правової політики у країнах Європейського Союзу одним з найбільш актуальних на порядку денному як національного, так і наднаціонального рівня. Адже нелегальна імміграція вже давно стала викликом безпеці не тільки окремих країн, а й ЄС у цілому.

Скандинавські країни протягом другої половини ХХ ст. були одними з провідних країн, які приймали мігрантів, зокрема, завдяки високим темпам економічного зростання, розвиненій системі соціального забезпечення і ліберальній міграційній політиці. В першу чергу це твердження відноситься до Швеції, яка особливо є привабливою для іноземних громадян, які шукають притулку або кращих умов для життя. Втім, на тлі наростаючого припливу іммігрантів, особливо в умовах міграційної кризи в 2014–2016 рр. міграційного кризи, Швеція була змушена переглянути свою міграційну політику.

З 1930-х років міграційну політику Швеції можна охарактеризувати як будівництво «Дому народів». Її головні орієнтири були соціальний захист, загальні та узгоджені зусилля всієї нації в ім'я загального добробуту та благополуччя усього населення. Ця міграційна політика не виключала можливість соціальних конфліктів, але передбачала набір політичних інструментів для їх своєчасного врегулювання на основі компромісу. Вона довгий час була основою іміджу Швеції як за кордоном, так і всередині країни. Але сьогодні шведська модель міграційної політики піддається змінам і стає нестійкою.

Швеція є дуже лояльною країною по відношенню до іммігрантів. Головна мета політики Швеції в галузі міграції – це інтеграція мігрантів на рівних умовах. Іноземець має ті ж права і свободи, що і місцеве населення (за винятком права голосу на парламентських виборах). Необхідно додати, що в шведському суспільстві право на політичний притулок завжди вважалося одним з основних прав людини, незалежно від національності, політичних чи релігійних переконань.

На хвилі безпрецедентного припливу біженців, шведська влада вперше зіштовхнулася з цілою низкою серйозних проблем. По-перше, все більше людей, які отримали посвідку на проживання в Швеції в якості вимушених іммігрантів, прагнули перевезти слідом за собою численних родичів, що залишилися в зруйнованих і зубожілих після війни країнах. В результаті шведський уряд змушений був запровадити цілий ряд обмежень для тих, хто прагнув переїхати в Швецію в рамках програми по возз'єднанню сімей. Наприклад, для осіб, які подавалися на возз'єднання з родичами підлітків

віковий ліміт був знижений з 20 до 18 років, а літні батьки відтепер позбавлялися можливості переїхати до родичів, переважно дітей, які проживають в Швеції (Migrationsverket 2016). Другою серйозною проблемою стала відсутність у багатьох біженців необхідних документів, що засвідчують особу, що ускладнювало і затягувало процес видачі дозволів на проживання, а також перешкоджало можливості виселенню з країни тих, чие прохання про притулок було відхилено. В результаті багато з таких осіб просто залишилися в Швеції в якості нелегальних іммігрантів.

Навесні 2001 року Швеція приєдналася до Шенгенської угоди. Відкриті кордони і вільне пересування людей в межах шенгенської зони призвело до значного збільшення трудової міграції в обох напрямках.

Важливо, що в 2004 році, відразу незабаром після найбільшого в історії ЄС розширення, Швеція стала однією з трьох країн (разом з Великобританією і Ірландією), яка не стала вводити тимчасові заходи контролю над громадянами, що приїжджали з восьми новоприєднаних країн східної Європи.

Незважаючи на це, на відміну від Великобританії і Ірландії, Швеція не відчула на собі імміграційного буму дешевої робочої сили. По-перше, цьому противилися шведські профспілки, а по-друге, на той момент в Швеції просто не було достатньо вакантних місць в таких галузях як будівництво, промисловість, електронна інженерія та освіта.

У період з 2000 по 2010 рр. інтенсивність міграційного приросту в Швеції стійко зростала, хоча іраніше була досить високою і в окремі роки становила понад 5 іммігрантів на тисячу жителів, щоє досить високим показником. Якщо до середини 1970-х рр. вона брала в основному трудових мігрантів з Європи і інтенсивність потоку відповідала потребам ринку праці, то після 1975 р. ця група стала зменшуватися на тлі масового припливу біженців і переселенців, які прибувають за статтею возз'єднання з родиною. Остання категорія залишається найбільшим каналом міграції до Швеції і по сьогоднішній день [7].

2013 року шведський уряд здійснив дві важливі реформи в сфері імміграційної політики. По-перше, особи, що проживають в Швеції без офіційного дозволу, а саме нелегальні іммігранти та їхні діти відтепер мали право на медичну страховку, послуги дантиста і отримання невідкладної медичної допомоги нарівні зі усіма іншими громадянами Швеції [11, р. 71]. По-друге, з вересня 2013 року міграційна служба Швеції гарантувала правовий статус біженця всім сирітцям, що прибували в країну і особам без громадянства, що серйозним чином вплинуло на подальший розвиток подій [12].

Посилення інтенсивності міжнародних територіальних переміщень визначило необхідність реалізації заходів щодо їх регулювання. Уряд Швеції переслідує такі цілі при проведенні міграційної політики: підтримка регульованої міграції; захист прав біженців; гарантія дотримання гуманітарних прав особистості.

Міграційна політика країни охоплює наступні напрямки:

- політику щодо біженців;
- імміграційну політику;
- політику інтеграції;
- політику повернення (реінтеграція).

Питання міграції в Швеції традиційно координує Міністерство закордонних справ, в чиєму підпорядкуванні знаходиться Міграційний департамент – центральний уряд, діяльність якого пов'язана з практичною реалізацією міграційної політики, яка визначається Парламентом країни [1, с. 264].

На сьогоднішній день політика шведської держави щодо «нових шведів» базується на трьох основних принципах:

- рівність в правах і обов'язках між іммігрантами та корінними жителями;
- свобода культурного вибору (тобто сам іммігрант вирішує, якою мірою «ставати шведом», а якій – зберігати свої національні традиції);
- співпраця між шведами та іммігрантами, взаємна терпимість і повага [5, с. 234].

Наприкінці 2015 року стало очевидно, що імміграційна ситуація виходить з-під контролю, а країни-учасниці ЄС не в змозі домовитися про рівномірний розподіл квот на біженців [10]. На прес-конференції, проведеної урядом 24 листопада 2015 року, був озвучений план дій зі встановлення жорсткішого імміграційного законодавства. Основним аргументом стало надмірне навантаження на органи державного управління, а також нестача ресурсів, необхідних для розміщення настільки великого числа людей. Ілюстрацією цього може служити сфера освіти. У 2015 році щотижня до Швеції приїжджало по кілька тисяч молодих людей шкільного віку, що означало 100 нових класів в тиждень. На думку членів уряду, жорсткість правил прийому повинна була знизити привабливість Швеції в очах іммігрантів, які стануть вибирати інші країни ЄС в якості свого кінцевого пункту призначення. Одночасно з цим було вирішено зосередити увагу на розселенні і трудовій імміграції тих, хто вже прибув до Швеції.

Серед ключових заходів щодо зміни імміграційного законодавства стала відмова в видачі постійних дозволів на проживання, набула чинності 20 липня 2016 року.

В основному це рішення торкнулося біженців з Сирії. Справа в тому, в 2013 році Шведська міграційна служба переглянула свою політику щодо сирійських біженців, гарантувавши їм постійний дозвіл на проживання в Швеції незалежно від супутніх кожній справі обставин. На сьогоднішній день від даної практики вирішено було відмовитися, виняток склали сім'ї з дітьми до 18 років і неповнолітні біженці, які встигли подати клопотання про надання постійного дозволу на проживання до того, як нове законодавство вступило в силу [13]. Тепер особи, які отримали офіційний статус біженця, могли залишатися в країні на підставі тимчасової посвідки на проживання тривалістю на три роки. Для осіб,

які потребують додаткового захисту, тимчасова посвідка на проживання дорівнює 13 місяцям.

В сучасних умовах уряд Швеції, раціоналізуючи прийом нових контингентів іноземців, все сильніше усвідомлюють необхідність активних і цілеспрямованих заходів щодо інтеграції вже проживаючих там мігрантів. Останнім часом шведський уряд, схоже, всерйоз перейнявся цією проблемою радикалізації мігрантів, особливо молоді.

У Швеції серйозність проблеми інтеграції мігрантів дуже недооцінена. По-перше, активні інтеграційні заходи не проводилися протягом тривалого часу, оскільки влада відмовлялася визнати, що тимчасові працівники звернуться за дозволами на постійне місце проживання. В результаті сталася маргіналізація цілих поколінь мігрантів та їхніх нащадків. По-друге, поза зоною інтеграційних заходів знаходиться значна частка мігрантів, в першу чергу нелегально проживаючих.

Багато іммігрантів, особливо з мусульманських країн, після переїзду до Швеції живуть окремими комунами і не хочуть інтегруватися в нове середовище. Їх замкнутість і закритість часом викликають агресію і невдоволення з боку місцевих жителів, а деколи і до прямих сутичок. З іншого боку, багато іммігрантів відчувають себе дискримінованими, бачачи недовіру, а часом страх в очах шведів, що вважають за краще приймати на роботу своїх співвітчизників. Шведи обходять стороною райони, де проживають іммігранти, тому що там панує високий рівень злочинності.

Межі між національностями та міжкультурні бар'єри стираються, напевно, тільки в дошкільних установах і початкових класах. Але і тут, найчастіше шведських дітей намагаються не змішувати з дітьми іммігрантів.

На сьогоднішній день політика шведської держави щодо «нових шведів» базується на трьох основних принципах:

- 1) Рівність в правах і обов'язках між іммігрантами і корінними жителями;
- 2) Свобода культурного вибору (тобто сам іммігрант вирішує, якою мірою «ставати шведом», а в якій – зберігати свої національні традиції);
- 3) Співпраця між шведами та іммігрантами, взаємна терпимість і повага.

Надаючи іммігрантам можливість безкоштовного навчання шведській мові, уряд в той же час гарантує їм дітям право на вивчення рідної мови у шведській школі. Шведське радіо і телебачення транслює спеціальні програми для найбільш великих груп переселенців. На державні гроші іммігранти видають власні газети та журнали.

Висновки. Можна стверджувати, що міграційна політика ЄС пройшла складний процес створення, а криза останніх років, викликана військовим конфліктом і дестабілізацією політичної обстановки в Сирії та сусідніх з нею державах, стала справжнім викликом для всієї європейської спільноти. Оскільки Швеція опинилася в числі небагатьох країн – членів ЄС, яка в умовах швидко зростаючого числа вимушених переселенців з

регіонів Близького Сходу та Північної Африки зберегла вірність політиці відкритих дверей, то шведський досвід став показовим прикладом (як в позитивному, так і в негативному контексті) здійснення певного роду імміграційної політики щодо біженців. У 2015 році в Швецію прибуло майже 163 000 тисячі чоловік, а також рекордне число неповнолітніх без супроводу, в результаті чого маленька Швеція посіла перше місце за кількістю біженців на душу населення серед інших країн ЄС. Якщо говорити про основні країни походження прибулих до Швеції іммігрантів, то ними стали Сирія, Афганістан, Ірак, Ірак, Еритрея і Сомалі. Так звана політика відкритих дверей, що стала невід'ємною частиною зовнішньополітичного курсу Швеції, обумовлена низкою історичних, політичних і релігійних чинників. сучасна імміграційна модель має історичне підґрунтя, а саме сукупність багатого імміграційного досвіду минулих років з давньою традицією надання притулку політичним і військовим біженцям.

Проблеми, з якими зіштовхнувся шведський уряд під час реалізації імміграційної політики, можна умовно розділити на дві групи. До першої групи належать практичні складнощі, викликані фактичним браком ресурсів на самому початковому етапі міграційної кризи 2015 року. Серед них дефіцит соціального житла, відсутність достатнього числа кваліфікованих кадрів для роботи з прибулими біженцями, а також слабкий рівень взаємодії між основними органами державної влади, відповідальними за реалізацію імміграційної політики. До другої групи можна віднести проблеми, які викликають певне занепокоєння вже зараз, проте чий реальні наслідки можна буде оцінити тільки в довгостроковій перспективі. Наприклад, інтеграція в сферах освіти і праці, а також демографічні наслідки для населення Швеції.

Список використаних джерел

1. Денисенко, МБ., Хараева, ОА., Чудиновских, ОС., 2003. 'Иммиграционная политика в Российской Федерации и странах Запада', М., с.264.
2. 'Договір про заснування Європейського економічного співтовариства (СЕС)', 1957. [online] Доступно: <http://ppt.ru/newstext.phtml?id=26343>. [Дата звернення 19 листопада 2018]
3. Антонюк, НВ., Микієвич, ММ., 2005, 'Європейський Союз: політика, економіка, право', с.134.
4. Солодько, А., 'Глухий кут європейської міграційної політики'. [online] Доступно: <http://blog.liga.net/user/asolodko/article/17964.aspx>. [Дата звернення 20 листопада 2018]
5. Цапенко, ІП, 2009. 'Управление иммиграцией: опыт развитых стран', *Институт мировой экономики и международных отношений РАН*, с.23.
6. Шамраева, ВМ., 'Основные этапы формирования спільної міграційної політики ЄС'. [online] Доступно: http://www.nbu.gov.ua/e-journals/tppd/2009-1/zmist/R_2/Shamraeva.pdf7. [Дата звернення 20 листопада 2018]
7. 'Швеція может перестать быть оазисом для мигрантов'. [online] Доступно: <http://news.finance.ua/ru/~2/0/all/2013/03/06/29789>. [Дата звернення 22 листопада 2018]
8. 'Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the Economic and Social Committee and the Committee of the Regions', A Common Immigration Policy for Europe: Principles, actions and tools (COM(2008) 359 final). [online] Доступно: <http://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2008:0359:FIN:EN:PDF>. [Дата звернення 22 листопада 2018]

9. Council of the European Union, European Pacton Immigration and Asylum [online] Доступно: <http://register.consilium.europa.eu/pdf/en/08/st13/st13440.en08.pdf>. [Дата звернення 22 листопада 2018]

10. Frej, W., 2015. 'Here Are The European Countries That Want To Refuse Refugees'. [online] Доступно: http://www.huffingtonpost.com/entry/europe-refugeesnotelcome_us_55ef3dabe4b093be51bc8824. [Дата звернення 20 листопада 2018]

11. Potkanski, M., 2015, 'Undocumented Immigrants: Health Needs in Sweden and Austria', *Journal for Police Science and Practice*, Vol.5, p.68-75

12. Sweden off eras residency to all Syrian refugees. [online] Доступно: <https://www.thelocal.se/20130903/50030>. [Дата звернення 20 листопада 2018]

13. Swedish recommendations for age assessment of unaccompanied children. Social styrelsen (The National Board for Health and Welfare). [online] Доступно: http://www.sfor.se/pdf/SOS%20New_recommendations_on_Medical_Age_Assessment.pdf. [Дата звернення 20 листопада 2018].

References

1. Denisenko, MB., Haraeva, OA., Chudinovskih, OS., 2003. 'Immigracionnaja politika v Rossijskoj Federacii i stranah Zapada (Immigration Policy in the Russian Federation and Western Countries)', М., s.264.
2. 'Dogovir pro zasnuvannja Jevropejs'kogo ekonomichnogo spivtovarystva (JeES) (Treaty Establishing the European Economic Community (EEC))', 1957. [online] Dostupno: <http://ppt.ru/newstext.phtml?id=26343>. [Data zvernennja 19 lystopada 2018]
3. Antonjuk, NV., Mykijevych, MM., 2005, 'Jevropejs'kyj Sojuz: polityka, ekonomika, pravo (European Union: politics, economics, law)', s.134.
4. Solod'ko, A., 'Gluhyj kut jevropejs'koi migracijnoi polityky (Dead corner of European migration policy)'. [online] Dostupno: <http://blog.liga.net/user/asolodko/article/17964.aspx>. [Data zvernennja 20 lystopada 2018]
5. Capenko, IP, 2009. 'Upravlenie immigraciej: opyt razvityh stran (Immigration management: the experience of developed countries)', *Institut mirovoj jekonomiki i mezhdunarodnyh otnoshenij RAN*, s.23.
6. Shamraeva, VM., 'Osnovni etapy formuvannja spil'noi migracijnoi polityky JeS (The main stages of the formation of a common EU migration policy)'. [online] Dostupno: http://www.nbu.gov.ua/e-journals/tppd/2009-1/zmist/R_2/Shamraeva.pdf7. [Data zvernennja 20 lystopada 2018]
7. 'Shvecija mozhет perestat' byt' oazisom dlja migrantov (Sweden may cease to be an oasis for migrants)'. [online] Dostupno: <http://news.finance.ua/ru/~2/0/all/2013/03/06/29789>. [Data zvernennja 22 lystopada 2018]
8. 'Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the Economic and Social Committee and the Committee of the Regions', A Common Immigration Policy for Europe: Principles, actions and tools (COM(2008) 359 final). [online] Dostupno: <http://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2008:0359:FIN:EN:PDF>. [Data zvernennja 22 lystopada 2018]
9. Council of the European Union, European Pacton Immigration and Asylum [online] Dostupno: <http://register.consilium.europa.eu/pdf/en/08/st13/st13440.en08.pdf>. [Data zvernennja 22 lystopada 2018]
10. Frej, W., 2015. 'Here Are The European Countries That Want To Refuse Refugees'. [online] Dostupno: http://www.huffingtonpost.com/entry/europe-refugeesnotelcome_us_55ef3dabe4b093be51bc8824. [Data zvernennja 20 lystopada 2018]
11. Potkanski, M., 2015, 'Undocumented Immigrants: Health Needs in Sweden and Austria', *Journal for Police Science and Practice*, Vol.5, p.68-75
12. Sweden off eras residency to all Syrian refugees. [online] Dostupno: <https://www.thelocal.se/20130903/50030>. [Data zvernennja 20 lystopada 2018]
13. Swedish recommendations for age assessment of unaccompanied children. Social styrelsen (The National Board for Health and Welfare). [online] Dostupno: http://www.sfor.se/pdf/SOS%20New_recommendations_on_Medical_Age_Assessment.pdf. [Data zvernennja 20 lystopada 2018].

* * *